

Temeljem članka 52. stavka 2. Zakona o obrtu ("Narodne novine" br. 77/93), po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatske obrtničke komore, ministar gospodarstva donosi :

PROGRAM

MAJSTORSKOG ISPITA ZA ZANIMANJE - MAJSTOR TOKAR

I.

Majstorski ispit sastoji se od zajedničkog dijela koji obuhvaća potrebna znanja neophodna za bavljenje obrtom i poduzetništvom i posebnog dijela koji se odnosi na svako zanimanje posebno.

II.

Na zajedničkom ispitu, ispitna pitanja formuliraju se iz slijedećih ispitnih područja:

1. Gospodarstvo i pravni propisi
2. Osnove podučavanja naučnika

III.

Područje gospodarstva obuhvaća slijedeće programske cjeline:

- a) Osnovna pitanja osnivanja obrta, naročito analiza tržišta i mjesta, pravni oblik, veličina obrta;
- b) Organizacija obrtničke radionice, naročito priprema rada i odvijanje posla, upotreba materijala i skladište, oblici racionaliziranja, uprava, utjecaja automatizacije na organizaciju rada u obrtu ;
- c) Organizacija osoblja, popunjavanje radnih mjesta, pitanja rukovođenja i društvena klima u obrtničkoj radionici;
- d) Ekonomski/rentabilni zadaci u obrtničkoj radionici naročito kupnja, proizvodnja, reparaturne usluge, usluge, trgovačka djelatnost, prodaja, reklama, servisna služba, međuobrtnička suradnja, naročito zadrugarstvo;
- e) Financijsko ekonomska osnovna pitanja, naročito obrtnička financijska ekonomija i njezine funkcije, financijsko planiranje, platni i kreditni promet, vrste financiranja, štedno-kreditne zadruge i druge mjere za unapređenje obrta;
- f) Mjere za unapređenje obrta, naročito stručno savjetovanje, poduka izvan obrtničke radionice i usavršavanje;
- g) Knjigovodstvo i bilanca, naročito knjigovodstvo, imovinski pregled, inventura, procjena kao i račun dobitka i gubitka, vođenje knjiga i centralna obrada podataka u obrtništvu;
- h) Obračun troškova, posebno iskazivanje pojedinačnih troškova, ukupnih troškova kao i kalkulativnih troškova u kalkulativnoj marži, kalkulativne šeme, prethodna i naknadna kalkulacija ;

i) Rentabilno iskorištenje knjigovodstva, završnog obračuna i obračuna troškova, računa karakterističnih vrijednosti, naročito obračuna likvidnosti, obračuna za pokriće investicija, usporedbe ekonomskih pokazatelja.

IV.

Područje pravnih propisa obuhvaća slijedeće programske cjeline:

- obavljanje obrta (stjecanje uvjeta, otvaranje obrta, poslovanje obrta, prestanak obrta),
- obrazovanje i osposobljavanje za bavljenje obrtom,
- organiziranost obrta,
- građansko pravo, pravo opomena i prinudnog izvršnog postupka,
- trgovačka društva,
- pravo na rad, naročito pravo na radni ugovor, statut poduzeća, tarifni pravilnik, radno vrijeme i godišnji odmor, zaštitu na radu i pravni postupak pred sudom za radne sporove (Zakon o radu),
- pravo na socijalno i privatno osiguranje, naročito pravo na zdravstveno, penziono, pravo na osiguranje u slučaju nesreće, pravo na osiguranje života, stvari, osiguranje od odgovornosti, starosnu penziju samostalnih obrtnika,
- pravo na stvaranje imovine,
- porezni sustav

vrste poreza, naročito porez na promet, poslovni porez, porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, porez na plaće, porez na imovinu, nasljedstvo i poklone ;

porezni postupak, naročito termini oporezivanja, postupak za utvrđivanje vjerodostojnosti porezne prijave, odgoda plaćanja poreza, oslobađanje od poreza i korištenje pravnih sredstava;

- obrt u privredi i društvu, razvoj, izgradnja i zadaci obrtničke-komore, gospodarske komore, udruženja cehovske organizacije,
- pravne osnove za stručno obrazovanje,
- bitne odredbe sustava koje se odnose na obrazovanje, zakona o stručnom obrazovanju i zakona o obrtu, pravni odnosi između učenika i poslodavaca, ugovor o naukovanju.

V.

Iz područja osnova podučavanja naučnika ispitanik mora pokazati znanje iz slijedećih područja:

1. Osnovna pitanja stručnog obrazovanja (zadaci i ciljevi ovog obrazovanja, ravnopravnost šansi, mobilnost i uspon, veza obrazovanja i tržišta), stručne škole i obrtničke radionice kao mjesta stručnog obrazovanja, zadaci i odgovornost stručnog učitelja.

2. Planiranje i provođenje obrazovanja (sadržaj obrazovanja, ciljevi i zadaci, okvirni planovi i programi, ispitni zahtjevi...

Izvedbeni i operativni programi, uvjeti za realizaciju nastave, utvrđivanje obrazovnog plana obrtničke radionice...

3. Suradnja obrtnička radionica - škola (nastavni postupci, sredstva i pomagala, metode poučavanja, ocjenjivanje i vrednovanje, timski rad).

4. Mladi u obrazovanju

(potreba i značenje stručnog obrazovanja za mladu generaciju, tipične razvojne pojave i način ponašanja u mladenačkoj dobi, motivacija kao faktor napredovanja, grupnopsihološki način ponašanja, utjecaj okoline, socijalno i praktično ponašanje mladih, odgojne teškoće, psihološka pomoć mladima, zdravstvena zaštita, zaštita od nesreća na radu.

VI.

Okvirni sadržaji programskih cjelina navedeni u poglavljima III., IV. i V. osnova su za oblikovanje ispitnih pitanja na majstorskim ispitima.

VII.

Posebni dio ispita obuhvaća praktična i teoretska stručna znanja neophodna za samostalno obavljanje obrta u određenom zanimanju i to za zanimanja objavljena u "Popisu vezanih obrta i zanimanja" označena u rubrici "Šifra, naziv zanimanja i stupanj stručne spreme" brojem 2. (Pravilnik o vezanim i povlaštenim obrtima "Narodne novine" br. 31 od 9. svibnja 1995. g).

VIII.

Programske cjeline stručno-teoretskog i praktičnog dijela ispita za navedena zanimanja obuhvaćaju:

a) praktični dio ispita

b) neophodna stručno teoretska zanimanja za vješto obavljanje poslova primjerenih obrtu.

IX.

Ispitni sadržaj za majstorski ispit za zanimanje majstor tokar, koje je u skladu s Pravilnikom o vezanim i povlaštenim obrtima ("Narodne novine" br. 31/95) označeno šifrom 72132, je:

MAJSTOR TOKAR

I. Područje rada

- ispitivanje, mjerenje i kontrola izratka,

- montaža i demontaža elemenata i sklopova na tokarilicama,

- montaža i ispitivanje hidrauličkog i pneumatskog upravljanja na alatnim strojevima,

- podešavanje alatnih strojeva za obradu,
- programiranje numerički upravljanih alatnih strojeva,
- obrada manje složenih izradaka na glodalicama, bušilicama i brusilicama
- ispitivanje i fino brušenje alata,
- obrada vrlo složenih izradaka na tokarilicama (konusi, vanjski i unutarnji navoji, nerazmjerno oblikovani izratci i drugo).

II. Sadržaji ispita

1. Praktični dio ispita

Na praktičnom dijelu majstorskog ispita ispitanik izrađuje jedan ili više strojnih elemenata (uporabnih predmeta), koji su obuhvaćeni područjem rada majstora tokara. Praktična izrada sastoji se od:

- utvrđivanja najpovoljnijeg tehnološkog postupka rada,
- raščlambe tehnološkog procesa izrade,
- izbora standardnog alata i pribora,
- izbora režima rada i izračunavanja vremena pri strojnoj obradi,
- samostalne izrade i međufazne kontrole,
- predočavanja izvedenog rada na obrascima radioničke tehnološke dokumentacije.

Pri izradi praktičnog dijela ispita, ispitanik se mora pridržavati propisanih mjera zaštite pri radu i zaštite okoliša te ostalih uvjeta koje mu odredi Ispitna komisija.

2. Sadržaji majstorskog ispita, neophodni za vješto obavljanje poslova primjerenih obrtu:

2.1. Materijali

- željezo i njegove legure (opći pojmovi o željezu), čelik, lijevano željezo,
- obojeni metali i njihove legure,
- ostali materijali upotrebljavani u strojarstvu, sintetizirani materijali, plastične mase upotrebljavane u strojarstvu, drvo,
- ispitivanja tehničkih materijala (ispitivanje mehaničkih, tehnoloških, fizikalnih i kemijskih svojstava materijala),
- standardi oblika i dimenzija poluproizvoda,
- izbor metalnih materijala sa stajališta funkcije,
- izbor plastičnih materijala sa stajališta funkcije,

- ekonomičnost u primjeni termoplasta,
- otpad tehničkih materijala i zaštite okoline,
- izbor tehničkih materijala sa stajališta obrade odvajanjem čestica-tokarenje,
- traženje materijala u standardima i tablicama.

2.2. Alati za rezanje - tokarenje i naprave (stezni alati)

- određivanje alata za obradu (optimiziranje izbora alata za obradu tokarenjem),
- upotreba standardnog alata (oznake standarda i oznake s kojima se osigurava pravilna upotreba izabranog alata za tokarenje),
- upotreba specijalnog alata za tokarenje;
- zavisnost brzine rezanja u odnosu na: materijal izrade, materijal alata, trajanje oštine alata, opterećenje stroja i elemenata vremena izrade,
- utjecaj upotrebe standardnih alata na gospodarsku proizvodnju (tokarski noževi, svrdla, zabušivači i razvrtači, ureznice i nareznice, točila),
- elementi i mehanizmi za određivanje položaja izratka u alatu za stezanje,
- elementi za vođenje reznog alata.

2.3. Tehnologija obrade tokarenjem

- organiziranje procesa rada u tokarskoj radionici (struktura i organizacija zanatske radionice),
- izračunavanje utroška materijala (iskoristivost materijala), energije i kapaciteta izrade,
- planiranje izrade, raspoređivanje poslova, analiza i praćenje operativnog plana (optimizacija primijenjenog tehnološkog sistema: čovjek - stroj - naprava - alat - izradak-okolnosti pod kojima se izvršava određena proizvodnja i dr.),
- gospodarsko određivanje vremena izrade, radnog vremena izrade, izvršenje normi i njihova realnost,
- izračunavanje pojedinih elemenata i ukupnog vremena, izrade tokarenjem,
- proces izrade strojnih dijelova pri obradi tokarenjem u maloserijskoj proizvodnji i pojedinačnoj izradi,
- mjerenja i kontrola u izradi strojnih dijelova (obrada izradaka tokarenjem)
- klimatski i drugi radni uvjeti u tokarskoj radionici.

2.4. Strojevi i uređaji

- poznavanje elemenata alatnih strojeva i funkcije strojeva i uređaja za tokarenje (radna vretena, prijenosnici, prihvatni elementi, uređaji za kopiranje. Električni prigoni, prigoni sa zupčanicima i hidraulični prigoni),
- univerzalne tokarilice,
- kopirne tokarilice,
- automati,
- numerički (brojčano) upravljane tokarilice,
- uređaji za ulaz i izlaz podataka kao i nositelji podataka kod numerički upravljanih tokarilica,
- tekuće održavanje tokarilica,
- zaštitne mjere pri radu na pojedinim strojevima.

Klasa: 311-01/95-01/523

Urbroj: 526-01-95-39

Zagreb, 27. studenoga 1995.

Ministar

Davor Štern, dipl. ing., v. r.